

26 Ortopedie

Otázky lékaře a odpovědi pacienta

Osteoporóza (Text 1)

Osteoartróza (Text 2)

Koxartróza (Dialog 1)

Vrozená dysplazie (Dialog 2)

Artroskopie kolena (Poslech)

Kazuistika

Test

Gramatika: Časové předložky

AUDIO 26_1

Otázky pacienta a lékaře

Které klouby vás bolí?

- Bolí mě kloub u palce na pravé ruce.
- Mám problémy s levým kolenem.

26_1_2

Jak dlouho máte ty potíže?

- Asi dva roky.
- Už od mládí.

26_1_3

Jak ty potíže se zády začaly?

- Začalo mě bolet dole v bedrech.
- Najednou mě začalo bolet za krkem.

26_1_4

Šíří se někam ta bolest?

- Do levé hýždě.
- Do pravého stehna.
- Vystřeluje to do celé dolní končetiny.

26_1_5

Máte bolesti v kyčli?

- Ano, bolí mě to při každém pohybu.

26_1_6

Cítíte bolest také v tříslech?

- Ano, občas mě bolí levé třísllo. Nevěděla jsem, že to může být od kyčle.

26_1_7

Cítíte brnění nebo mravenčení?

- Občas mám pocit mravenčení v palci u levé nohy.

26_1_8

Bolí vás kyčel jenom při pohybu nebo i v klidu?

-Bolí mě to hlavně v klidu.

26_1_9

Bolí vás to, když jdete po rovině, při chůzi ze schodů nebo do schodů?

-Cítím to hlavně, když jdu dolů ze schodů.

26_1_10

Budí vás ta bolest v noci?

-V poslední době mě bolest probouzí ze spánku.

26_1_11

Jste ráno ztuhlý?

-Ano, těžko vstávám z postele.

26_1_12

Jak dlouho trvá, než se rozhýbete?

-Tak patnáct až třicet minut.

26_1_13

Je koleno někdy oteklé nebo zarudlé?

-Po námaze mně koleno vždycky oteče, musím si dát studený obklad.

26_1_14

Jak se vám chodí? Máte jistou chůzi?

-Mám nejistotu v koleni při chůzi. Někdy se mi podlomí koleno.

26_1_15

Chodíte o holi nebo o berli?

-Ne, to ještě nepotřebuju.

-Ano, když mě kyčel bolí víc, vezmu si hůl.

26_1_16

Zavážete si tkaničky u bot?

-Ano, s tím nemám problém.

26_1_17

Bolí vás to při mírném pohybu nebo jen v krajní poloze?

-Cítím to hlavně v krajní poloze.

26_1_18

Léčil jste se v dětství s kyčlemi?

-Měl jsem Pavlíkovy třmeny.

26_1_19

Měla jste jako dítě problémy s kyčlemi?

-Ano, nosila jsem takovou peřinku.

Spojte otázky lékaře a odpovědi pacienta.

1. Máte jistou chůzi?	A. Ano, mám vykloubení kyčle od narození.	1. E
2. Probouzí vás bolest ze spánku?	B. Někdy, když mě bolí noha.	2. G
3. Bolí vás to při chůzi po rovině?	C. Víc mě to bolí, když ležím nebo sedím.	3. D
4. Zavážete si sám tkaničky u bot?	D. To ne, ale bolí to, když jdu z kopce nebo ze schodů	4. F
5. Měla jste už dříve problémy s kyčlemi?	E. Ne, někdy se mi podlomí koleno.	5. A
6. Používáte hůl nebo berli?	F. Teď ne, nemůžu se ohnout.	6. B
7. Je bolest větší v klidu nebo při zátěži?	G. Občas ano, bolest mě vzbudí a musím si vzít Iboprufen.	7. C

AUDIO 26_2

Text 1

Osteoporóza

Osteoporóza je nejčastějším metabolickým kostním onemocněním. Je charakterizováno úbytkem kostní hmoty organické i anorganické, nízkou kostní denzitou, zhoršením mikroarchitektury kostí s následným zvýšením křehkosti kostí a tendencí ke zlomeninám. Nejčastěji jde o zlomeninu proximálního femuru (incidence v ČR 17 tisíc ročně). Další typickou osteoporotickou zlomeninou je fraktura distálního konce předloktí. Komprese těl obratlů se zjišťují až u 40% žen starších 70 let. Mohou být asymptomatické, ale častěji jsou příčinou chronických bolestí v zádech. Mnohočetné zlomeniny obratlů vedou ke kyfotické deformitě (vdovský hrb). Ke klinickým příznakům patří bolesti zad různé intenzity, nemožnost vykonávat fyzicky namáhavou práci, nemožnost delší chůze, stání a sedu, nemožnost zvedání a nošení břemen a pocit omezení pohybu. Nejčastějším druhem je postmenopauzální osteoporóza, která tvoří přibližně 80% všech onemocnění. Příčinou je zvýšená aktivita osteoklastů daná poklesem hladiny estrogenů při vyhasnutí činnosti gonád v menopauze nebo po odstranění vaječnicků.

1. Vytvořte správná spojení.

2. úbytek	A. ke zlomeninám	1. E
3. zlomenina	B. chronických bolestí	2. G
4. křehkost	C. zlomeniny	3. D
5. pocit	D. kostí	4. G

6. příčina	E. kostní hmoty	5. B
7. nejčastější typ	F. těl obratlů	6. C
8. tendence	G. proximálního femuru	7. A
9. komprese	H. omezení pohybu	8. F

2. Vytvořte správné spojení adjektiva a substantiva.

1. kostní	A. deformita	1. C
2. chronická	B. hrb	2. E
3. namáhavá	C. hmota	3. G
4. kyfotická	D. zlomenina	4. A
5. vdovský	E. bolest	5. B
6. chirurgické	F. následek	6. H
7. osteoporotická	G. práce	7. D
8. poúrazový	H. řešení	8. F

3. K substantivům slovesným vytvořte slovesa.

<i>substantivum</i>	<i>sloveso</i>
řešení	řešit
onemocnění	onemocnět
zhoršení	zhoršit
nošení	nosit
omezení	omezit
zvýšení	zvýšit
vyhasnutí	vyhasnout
odstranění	odstranit

AUDIO 26_3

Text 2

Osteoartróza

Osteoartróza je nejčastější kloubní onemocnění postihující v generaci padesátiletých až 80% obyvatelstva a s přibývajícím věkem její nárůst stoupá až na 90%. První artrotické změny se však mohou vyskytnout již kolem dvacátého roku života. Degenerativní a zánětlivé změny postihují kloubní chrupavku (úbytek proteoglykanů a porucha syntézy kolagenu

chondrocyty), subchondrální kost (sklerotizace, cysty, tvorba osteofytů), vazy, šlachy a synovii. Osteoartróza se projevuje u kloubů kyčelních (koxartróza), kolenních (gonartróza), ramenní (omartróza) a klouby páteře (spondylartróza). Drobné klouby rukou bývají postiženy Heberdenovými a Bouchardovými uzly.

Na začátku onemocnění se zpravidla objevuje nespecifická bolest kloubů zejména při zvýšené námaze, protože se zvyšuje tření kloubních ploch a snižuje se funkce tlumení nárazů chrupavkou. K typickým klinickým příznakům osteoartrózy patří omezení kloubní hybnosti, deformace kloubu, přidávají se i zvukové fenomény jako krepitace a drásoty. Často se objevuje pohybová ztuhlost, zvláště ráno po inaktivitě. Při zánětlivé iritaci dochází ke kloubnímu otoku, který může být způsoben výpotkem nebo zbudelou synoviální membránou. V počátečních stádiích léčba spočívá v režimových opatřeních a vhodné rehabilitaci. Cílem cvičení postiženého kloubu je zvětšení rozsahu pohybu, posílení okolních svalů, protažení zkrácených svalových skupin, zpočátku nejlépe pod vedením fyzioterapeuta. Při těžkém postižení kloubu je nutná totální endoprotéza.

1. Doplňte do vět slova z nabídky. Tvar slova neměňte.

spočívá	dochází	postihující	postihuje	vyskytnout	objevuje se
---------	---------	-------------	-----------	------------	-------------

1. Osteoartróza je nejčastější kloubní onemocnění **postihující** v generaci padesátiletých až 80% obyvatelstva.
2. První artrotické změny se však mohou **vyskytnout** již kolem dvacátého roku života.
3. Na začátku onemocnění **se objevuje** nespecifická bolest kloubů, zejména při zvýšené námaze.
4. Osteoartróza nejčastěji **postihuje** klouby kyčelní, kolenní, ramenní, klouby páteře.
5. Při zánětlivé iritaci často **dochází** ke kloubnímu otoku.
6. V počátečních stádiích léčba **spočívá** v režimových opatřeních a vhodné rehabilitaci

2. Ptejte se na podtržená slova.

1. **Kdy** se objevuje nespecifická bolest kloubů? Při zvýšené námaze.
2. **K čemu** může dojít? K otoku kloubů.
3. **Co** se často objevuje? Pohybová ztuhlost.
4. **Jaké** klouby nejčastěji postihuje? Kyčelní, kolenní, ramenní a klouby páteře.
5. **Co** je cílem cvičení postiženého kloubu? Zvětšení rozsahu pohybu.
6. **S kým** by měl pacient nejdříve cvičit? S fyzioterapeutem.

3. Spojte části vět.

1. První artrotické změny se mohou	A. ke kloubnímu otoku.	1. D
------------------------------------	------------------------	------

2. Degenerativní změny postihují	B. zejména při zvýšené námaze.	2. F
3. Při zánětlivé iritaci dochází	C. bývají postiženy <u>Bouchardevými uzly</u> .	3. A
4. Cílem cvičení postiženého kloubu je	D. vyskytnout již kolem dvacátého roku života.	4. E
5. Bolest kloubů se objevuje	E. zvětšení rozsahu pohybu.	5. B
6. Drobné klouby rukou	F. kloubní chrupavku.	7. C

AUDIO 26_4

Dialog 1

Koxartróza

Ortoped, pacientka (paní Bednářová, 75 let)

Lékař: Tak co vás ke mně dnes přivádí, paní Bednářová?

Pacientka: Pane doktore, už jsem musela přijít. Ty bolesti v kyčli jsou čím dál horší.

Lékař: Po tom novém léku to nebylo lepší?

Pacientka: Ale pár hodin ano, ale pak zase začaly ty píchavé bolesti. Budí mě už i v noci.

Lékař: Chodíte s oporou nebo bez opory?

Pacientka: Pane doktore, zatím to zvládám bez hole. Nedovedu si představit, že bych s ní chodila.

Lékař: A chodíte pořád cvičit?

Pacientka: Ano, kondiční cvičení pro ženy nikdy nevynechám!

Lékař: Mám tady rentgenový snímek z minulého vyšetření. Máte koxartrózu 4. stupně, došlo k vymizení kloubní chrupavky. A na pravé straně druhý stupeň, protože ji teď víc zatěžujete...

Pacientka: Minule jste se zmínil o možné operaci.

Lékař: A vy jste říkala, že ještě počkáte. Ale sama vidíte, že kloub už je tak opotřebovaný, že se vám zhoršuje kvalita života. To víte, ty roky aktivního sportování se musí nějak projevit!

Pacientka: Tak dobře, já na tu operaci půjdu. A kdy by to asi tak bylo?

Lékař: Objednám vás na totální endoprotézu kyčelního kloubu levé dolní končetiny na 27. května, to je za dva měsíce. Do té doby si zajistíte veškerá předoperační vyšetření. Také si rozmyslete, jestli byste chtěla jet hned z nemocnice na následnou rehabilitaci do lázní.

Přečtěte si dialog. Označte, zda jsou tvrzení pravdivá (P), nebo nepravdivá (N).

AUDIO 26_5

Dialog 2

Kontrola v osmém týdnu života dítěte

Vrozená dysplazie

Ortoped, paní Umlášková (29 let, matka vyšetřovaného dítěte)

Lékař: Dobrý den, paní Umlášková. Jak se daří Vítkovi?

Matka: Dobře, pane doktore, je moc hodný a dobře prospívá. Už váží šest kilo!

Lékař: Výborně! Vždyť mu včera bylo osm týdnů! Tak ho prosím vyslechte a položte ho sem na lehátko, podíváme se mu na nožičky. Teď je to tedy druhá kontrola. První byla v porodnici čtvrtý den po narození.

Matka: Ano, zjistili mu vrozenou dysplazii kyčle. Mám o něj velkou starost, pane doktore. Dělam všechno, co mi řekl ortoped v porodnici: dávám pleny na široko a se synem pravidelně cvičím.

Lékař: To jste dělala to nejlepší, co jste mohla, paní Umlášková. Širokým balením zajistíme správné postavení hlavice femuru a jamky kyčelního kloubu, a tím umožníme správný vývoj kyčle.

Matka: Ale cvičení se mu moc nelíbí. Nevím, jestli ho ta nožička nebolí.

Lékař: Tak to zkusíme tady. Podívejte se, jsou to nenásilné, krouživé pohyby v kyčelních kloubech a můžete taky použít lehkou masáž. Když budete mít pocit, že se mu něco nelíbí, cvičení na chvíli přerušíte. Teď uděláme Vítkovi ultrasonografické vyšetření. Položte ho na levý bok, paní Umlášková.

Matka: Takhle?

Lékař: Ano, výborně. Tak a teď se podíváme, jak vypadá ten pravý kyčel. Sondu přiložíme sem, do oblasti velkého trochanteru, a vidíme, že hlavice kyčelního kloubu je už celkem dobře centrovaná v jamce. Je zde patrná strmá stříška 45 stupňů.

Matka: Takže se to zlepšilo?

Lékař: Pavlík má lehčí formu dysplazie a vy při léčbě velmi dobře spolupracujete. Cílem léčby dysplazie je obnovit normální anatomické poměry v kyčelním kloubu. Zbývá ještě jeden krok: Vítek bude nějakou dobu nosit abdukční Frejkovu peřinku.

Matka: Pane doktore, myslíte, že to může mít po mně? Ptala jsem se matky, Vítkovy babičky, a ta mi řekla, že jsem jako malá měla Pavlíkovy třmeny.

Lékař: To je docela pravděpodobné. Tyto vady mají často genetický původ. Ale tím se vůbec netrapte, u Vítky je velká šance na úplné uzdravení. Řekněte mi, vy sama máte nějaké potíže?

Matka: Pobolívá mě levý kyčel a na rentgenu mi našli artrózu. Mám brát nějaké léky na klouby a cvičit.

Lékař: To je ten horší případ, kdy se následky novorozenecké dysplazie mohou projevit až v dospělém věku. Teď vám ukážu tu peřinku a znovu se uvidíme, až budou vašemu synovi tři měsíce.

zde: obrázek lékaře-muže vyšetřujícího kyčle dítěte

Přečtěte si dialog. Označte, zda jsou tvrzení pravdivá (P), nebo nepravdivá (N).

1. Paní Umlášková je se synem v porodnici. N
2. Vítek, syn paní Umláškové, měl první kontrolu kyčlí v prvním týdnu života. P
3. Teď jsou Vítkovi skoro dva měsíce. P
4. Vítek má vrozenou dysplazii levého kyčelního kloubu. N
5. Paní Umlášková se synem pravidelně cvičí. P
6. Ortoped vyšetří Vítky ultrazvukem. P
7. Vítek už nepotřebuje žádnou další léčbu. N
8. Paní Umlášková se v dětství léčila se stejnou vadou. P
9. Další kontrola Vítky bude za tři měsíce. N

Doplňte do vět slova ve správném tvaru.

léčba porodnice uzdravení peřinka jamka poměr dysplazie
hlavice narození

1. Pacientovi zjistili vrozenou **dysplazii** kyčelního kloubu.
2. První kontrola kyčlí byla v **porodnici** čtvrtý den po **narození**.
3. Cílem léčby je obnovit anatomické **poměry** v kyčelním kloubu.
4. U pacienta je šance na úplné **uzdravení**.
5. Cílem léčby je dosažení stabilní správně centrované **hlavice** femuru v **jamce** kyčelního kloubu.
6. U Vítky byla zvolena konzervativní **léčba**, bude mít abdukční Frejkovu **peřinku**.

AUDIO 26_6

Poslech**Pacient po úrazu kolena****Lékař-ortoped, pan Hofbauer (32 let)**

Lékař: Dobrý den, pane Hofbauere. Jak vidím, koleno se vám moc nezlepšilo, pořád kulháte.

Pacient: Dobrý den, pane doktore. Před dvěma týdny mi sundali ortézu, ale koleno mě občas dost bolí.

Lékař: Kdy přesně se vám stal ten úraz?

Pacient: Před šesti týdny. Při tenisu jsem uklouzl a spadl jsem. Ucítíl jsem prasknutí v koleni a nemohl jsem se postavit na nohu.

Pacient: A teď vás to bolí při chůzi nebo jen při větší zátěži? Předpokládám, že jste nevydržel a už jste zase zkusil tenis!

Pacient: Máte pravdu. A právě při hře se mi občas noha podlomí a koleno nemůžu narovnat.

Lékař: Ukažte mi pravé koleno. Máte tam výpotek a je docela horké.

Pacient: Večer si vždycky dávám studený obklad.

Lékař: Pane Hofbauere, jak jsem vám říkal už minule, máte porušený meniskus a částečně přetržený zkřížený vaz. Budeme vám muset provést artroskopii kolena.

Pacient: To jste mě moc nepotěšil. Jak dlouho budu muset být v nemocnici?

Lékař: Asi dva dny. Je to šetrná operace, při které vám zavedeme optické zařízení do kloubu a pak odstraníme uvolněnou část menisku.

Pacient: A budu mot hned chodit?

Lékař: Prvních čtrnáct dnů je nutné operovanou končetinu odlehčovat. A pak byste měl chodit na pravidelnou rehabilitaci.

Poslechněte si dialog ještě jednou a označte následující tvrzení jako pravdivá (P) nebo nepravdivá (N).

Pan Hofbauer přišel k lékaři poprvé od úrazu.	P
Úraz se mu stal před dvěma měsíci.	N
Úraz se mu stal po pádu na tenise.	P
Ortézu nosil měsíc.	P
Koleno je oteklé a horké.	P
Pan Hofbauer musí na operaci.	P

V nemocnici zůstane týden. N

Po operaci může hned sportovat. N

Dokončete věty podle poslechu.

Koleno se vám moc nezlepšilo, pořád **kulháte**.

Ucítil jsem **prasknutí** v koleni a nemohl jsem se **postavit** na nohu.

Při hře se mi občas noha **podlomí** a koleno nemůžu **narovnat**.

Máte **porušený** meniskus a částečně **přetržený** zkřížený vaz.

Budeme vám muset provést **artroskopii** kolena.

Prvních čtrnáct dnů je nutné operovanou končetinu **odlehčovat**.

Kazuistika

55letý pacient, který pracovníčně pobýval v Africe, byl rok po návratu vyšetřen pro bolesti v oblasti pravého kyčelního kloubu. Anamnesticky prodělal těžkou bronchitidu, léčenou 8 dní ATB. Udával bolestivost po námaze, postupně i progredující bolesti klidové a omezení hybnosti ve smyslu vnitřní rotace i abdukce, citlivost v oblasti pravého třísla a později i nad velkým trochanterem. Laboratorní zánětlivé markery byly jen lehce zvýšené. Na rtg pouze nález rozšířené kloubní štěrbiny, jinak bez přítomné patologie. Byla provedena punkce pod počítačově tomografickou (CT) kontrolou, vzorek vyšetřen mikrobiologicky s pozitivní kultivací na Bacil Kochův (BK). Zahájena terapie trojkombinací antituberkulotik při pravidelných laboratorních a rtg-kontrolách, pacient odlehčoval pravou dolní končetinu, při chůzi používal francouzské hole. Terapie trvala celkem 5 měsíců. Klinicky nález, rtg-nález a CT v normě, patrné pouze incipientní artrotické změny. Subjektivně má pacient k dnešnímu dni pouze pocit únavy po výrazném přetížení.

Označte, zda jsou tvrzení pravdivá (P), nebo nepravdivá (N).

1. Pacient pracuje v současné době v Africe. N
2. K ortopedovi přišel kvůli bolesti v pravém kyčelním kloubu. P
3. Pacient měl bolesti zátěžové i klidové. P
4. Bacil Kochův se zjistil pomocí rentgenu. N
5. Pacient musel brát léky proti TBC. P
6. Při chůzi nepoužíval žádné pomůcky. N
7. Léčba trvala půl roku. N
8. V současné době se cítí unavený. P

Test

Spojte otázky lékaře a odpovědi pacienta.

1. Chodíte o holi?	A. V poslední době se bolesti často probouzím.	1. E
2. Máte pocit jistoty při chůzi?	B. Po zátěži mě koleno vždycky oteče.	2. D
3. Budí vás ta bolest v noci?	C. Víím, že jsem měl takové třmeny.	3. A
4. Léčil jste se v dětství s kyčlemi?	D. Moc ne, někdy se mi podlomí koleno.	4. C
5. Je kloub někdy oteklý nebo zarudlý?	E. Někdy ano, ale teď mám francouzské berle.	5. B

Doplňte chybějící slovo podle kontextu.

Po pádu jsem se nemohl **postavit** na levou nohu.

Při osteoporóze dochází často ke **zlomenině** proximálního femuru.

Cvičením protahujeme zkrácené **svaly**.

Cítíte bolest při **chůzi** po rovině nebo z kopce?

Ráno jsem úplně **ztuhlý**, musím se rozhýbat cvičením.

Spojte sloupce.

1. Ke klinickým příznakům osteoporózy patří	A. zvětšení rozsahu pohybu.	1. C
2. Mnohočetné zlomeniny obratlů vedou	B. ke tření kloubních ploch.	2. E
3. Po operaci kolena je nutné	C. bolesti zad různé intenzity.	3. D
4. Cílem cvičení postiženého kloubu je	D. odlehčovat končetinu.	4. A
5. Při osteoartróze dochází	E. ke kyfotické deformitě.	5. B

Gramatika

Časové předložky a vyjádření času

První artritické změny se mohou vyskytnout již kolem dvacátého roku života.

Úraz se stal před šesti týdny.

V nemocnici budete asi dva dny.

Prvních čtrnáct dnů je nutné operovanou končetinu odlehčovat.

Více o časových předložkách viz [zde: GG 25.2.](#)

Cvičení

Doplňte vhodné předložky.

1. Vrátil se domů **před** měsícem.
2. Léky musíte brát **při** jídle, ne nalačno.
3. Konference se koná **od** pondělí **do** středy. **V** pondělí začíná **v** 9 hodin ráno a **ve** středu končí **ve** tři hodiny odpoledne.
4. **Po** operaci je pacient převezen **na** několik hodin na dospávací pokoj.
5. **Před** operací je pacient informován o průběhu chirurgického zákroku.
6. Antibiotika musíte brát **po** osmi hodinách.
7. Bolí vás to **v** klidu nebo **při** námaze?
8. Návštěvy jsou možné každý den odpoledne **mezi** druhou a **šestou** hodinou.
9. Na ortopedii začal pracovat **v** červenci roku 2012.
10. **O** víkendu nebudu pracovat.
11. Druhá světová válka skončila **v** roce 1945.
12. Co budete dělat letos **o** prázdninách?
13. Bolí vás to víc **ve** dne nebo **v** noci?
14. Maminka půjde na operaci žlučníku **ode** dneška **za** čtrnáct dní.
15. Udělalo se mu špatně **o** půlnoci.
16. Pacient zemřel **před** dvěma hodinami.
17. Mám pocit ztuhlosti ráno **po** probuzení.
18. Kam pojeděš **v** létě **na** dovolenou?
19. Nevím přesně, kdy přijdu, asi **kolem** druhé hodiny.
20. **Od** jara **do** podzimu běhám každý den.
21. Kam půjdeš, až skončí přednáška? **Po** přednášce chci jít do knihovny.
22. Schůze začíná **za** pět minut, musíme si pospíšit.